

AÑO I

PALMA 5 DE DICIEMBRE DE 1897

NÚM. 44

FETS Y NO LLENGUA

I

En aquell temps, estant (*Sant*) Juan dins la presó (*perque havia roconvingut á Herodes la mala vida que feya amb sa cuñada*), y haventse entressentit de lo que obrava Cristo, enviá dos dels seus dexebles á demanarlí: *¿Ests tu el qui ha de venir ó es un altre el qui esperam?*

Y contestant Jesús, los digué: *Anau y explicaullí lo que heu ohit y lo que heu vist. Els cegos hey veuen, els coixos caminan, els leprosos son netejats, els sorts hey senten, els morts ressucitan, y als pobres los es anunciat l' Evangeli.*

¡Benaventurat qui no serà escandalisat en mí (vejent ma passió y mort.)

Y después d' haversen anat Jesús comensá á parlar á les gents sobre (*Sant*) Juan: *¿Qué sortireu á veure en el desèrt? ¿Una caña moguda p' el vent?.... ¿Un homo vestít de robes fines? Certament, els qui vesten de robes fines (es dir: *còmodes y de fantasia*) viuen á casa de Rey (y no en camp rás.)*

Però, *¿qué sortireu á veure? ¿Un profeta? Certament vos dich (que es) molt més que un profeta. Perque aquest es (aquell) de qui está escrit: —Veus lo aquí: jo envíy un angel devant Tu, que t' axarmará es camí.*

II

Ja sabia Sant Juan Bautista qui era Jesus, però, enianhi sos dexebles á demanarlehi, volgué que tenguessin ocasió de veure y de coneixe per sos propis uys al verdader Messias.

Una caña moguda p' es vent significava un homo débil, inconstant y va; lo que hauria sigut Sant Juan si, después d' anunciar la venguda del Messias, predicant al poble que s' aparayás per rebrerló, ell hagués dubtat de sa venguda.

Els homos enlestits amb *trajes de Cort* solen tropessar amb grans dificultats per dir la veritat; pero qui, com Sant Juan, anava vestit de drap texit amb pel de camell, y vivía dins el desert, aquest podía escampar la veritat desnua y sens temor de perdre cap saldada.

Era molt més que profeta assegurá Jesús; y es bò de veure, perque no sols profetisava, sinó que los señalava amb so dit al vertader Messías cuant deya: «Mirau aquí l' anell de Deu que expia els pecats del mon.»

III

Cristo Jesús, per dar fê de sí mateix als qui hey anaven de part de son cosí Juan, los fé presenciar els prodigis que obrava, curant malalts y ressucitant morts, es dir: no volgué que se fiassin de ses paraules, sinó què se persuadissin de sa divinitat testimoniada per ses propies obres.

¡Llástima que no seguescan aquest gran procediment tots els que s' avanan de ser bons dexebles d' aquell Mestre!

Tot hom está en que la Justicia no 's deu havé de torse per rês ni per ningú; y tots ajudan, directe ó indirectement á entorcillarlé.

Tots ponderám les escellències de la Caritat, y, qui més, qui manco, sovint, sovint fallám en vés del próxim contra aquesta virtut.

Tots mos considerám feëls fills de l' Iglesia, y jcuânts n' hi ha que la traheixin postergant els seus interessos als d' un partit polítich, als d' una empresa particular, ó al seu propi egoisme!

Obras son amores y no buenas razones, diu's adagi castellà; y en bon mallorquí deim: fets y no llengua.

¿Còm volem que 'ls inimichs del Catolicisme, creguin en la nostra Santa Relligió, si noltros catòlichs obram tot al contrari de lo que els Manaments de la Lley de Deu ordenan?

Cristo Jesús doná exemple práctich, prova clara y testimoni indubitable de *Qui era Ell*, durant la seu vida. Si noltros hem acceptat el seu còdich y volém observar-lo de bon-de-veres, en bé y profit de ses nostres àimes, demostram-hó obrant y no rallant; tant sols d' aquesta manera evitarêm que els impugnadors de les nostres creències, mos tirin en cara que som catòlichs de nom, però no de *fets*.

MOSSEN LLUCH.

A la Concepción inmaculada de María

Astro puro, limpísima estrella
Que del cielo en la cumbre más bella
La sombra divides con brillo sin par;
Dulce faro que al naufrago alienta,
Cuando le abre furiosa tormenta
Al leño desecho, los senos del mar!

A tí libre de mancha importuna,
A tí holland gloria la luna,
En vivos fulgores vestida del sol,
Y de estrellas la frente cercada,
Llamó siempre su madre adorada,
Rendido á tus plantas, el pueblo español,

A tí, madre, nosotros llamamos,
Y en tu amor nuestro amparo buscamos
Del pérvido mundo el soplo al sentir:
A tí de España dulce Patrona
Vuestra voz sin cesar te pregoná,
Y sólo á tu sombra podremos vivir.

¡Salve! oh tú, que jamás la mancilla
Compartiste, que afea y humilla
La triste progénie, nacida de Adán;
Sola tú con el pié de diamante
La cerviz quebrantaste arrogante,
El yugo rompiste del fiero Satán!

Un congregante.

LA PATRONA

Devés l' any 1300, nostron compatrici Ramon Lull comensá á extender sa doctrina defensant que la Verge María Mare de Deu havia estat concebuda sens mácula de pecat original; sa opinió fou aceptado p' el Rey En Jaume II, qui á 14 de mars de 1804, desde Valencia, maná á sos vasalls que confessassin aquella creència.

Passaren 90 anys, y el Rey d' Aragó, Juan I, maná que en tot son reynat celebrassin festa á l' Inmaculada; extenguentse també per Mallorca sa devoció, de modo que els Jurats de Palma la declararen *Patrona* de la nostra ciutat.

Per axò, part demunt sa porta des Moll veia (que ara està derrera sa Llonja) hey posaren l' any 1420 la figura de la Puríssima, amb aquest lletrero. «*Alabada sea la Inmaculada Concepción de la Virgen M. de Dios y Sr. N.*» y sobre el portal romá de la Porta Pintada á la cara de dins ciutat s' hi llegeix una altre inscripció que diu:

«*Alabat sí lo Sanctissim Sagrement, y la Inmaculada Verge María, amen.*»

Coranta anys después, fou declarada Patrona de tota L' España, y fá poch, de la tropa d' Infantería.

Finalment, l' any 1854, l' inmortal Pio IX, promulgá la definició dogmática del Misteri de l' Inmaculada Concepció; celebrantse grans festes por tot lo mon catòlic.

En temps nostro, el dia de La Puríssima s' exposava s' imatge pintada en un gran retaule, en es balcó-tribuna de La Sala, y cuant en passava per devant sa processó del capvespre el clero Catedral s' hi aturava y entonava el *Te-Deum*. A quella manifestació de catolicisme honrava á s' Ajuntament. A l' hora d' ara el poble de Palma jo no veu *Sa Patrona* á la casa de la ciutat; y gracies si els vesins manco empeguehits encenen algunes gresols ó fanalets á ses finestres y balcons, el vespre de la diada.

¡Molt ha mudat y muda la patria de Ramón Lull!

Veurem enguay si els catòlichs de Palma s' animarán un poquet més.

¡Visca la Patrona!

S' ARRIBADA D' EN WEYLER

Entrerius entre un fiy impertinent y un pare prudent dissapte passat

—¡Jesús, mon pare, qnina gernació...!

Y ¿En Vaylent es mallorquí?

—Per axò hey hem venguts á rebrerló.

—¿Aquest General es militar de tropa ó soldat de cavallería de marina?

—¡Vaj' uns doys!

—Heu dig, perquè cuant vé un bisbe, tot son capellans á rebrerló; cuant vé un General... ¡en voleu de *malitars* y *quefes* y capitans y *cabos segons!* y... avuy p' es moll no hey havem vist ni casi un sargent de carabinés...

—Te diré; com avuy fa fret, ses tropes están en es cuartés per pò... des *dengue*.

—Escoltau, mon pare, ¿y en *Llodrá*, aquel *héroe de la Rambla*... era General?

—¡Ca..a..a!... figuret qu' antes d' aná á nes servici feya de *jutje de banqueta*, á Manacó...

—¡Ah! ja hu vetx. Idó un jutje es més qu' un general...

—¡Qué xèrres! Ralles y ralles, y el dimoni que t' entengui.

—Ja m' enteng, ja; vengué en *Llodrá*, es *jutje*, y hey anaren á rebrerló, amb música y tot, es Capità General, coronells, comandants, capitans y la mar de *militars de tropa*; y com avuy no hey he vist ni es *galons* d' un *cabo* ni un *bigot* d' un *sargent*...; pregunt: ¿en *Llodrá* es més cosa grossa qu' en *Vaylent*?

—Hey ha parés, per uns en Weyler es un *sabaté*; per altres en Weyler es es General més general d' España: axó es segons qui 'l mira y com el miran.

—Si... perque *allavoneses* hey vá na es Governadó y y una comissió de *consecals*, y... tot hom.

—Estás segú?

—Com som Cuanito.

—Axó s' esplica: *allavoneses* feya caló y... ara fa fret..

—Mon pare, mirau sa tribuna qu' ha passat per uy.

—Señal qu' els qui havía demunt eran homos de pes.

—Es que també hey havía dones.

—Jo te diré: hey ha dones que pesan molt més qu' ets homos.

—¡Oh mon pare! ¿aquells homos que duyen es cotxo d' en *Vaylent* á l' aire eren soldats, venguts de Cuba?

—¡Refosca de auba clara! Ets s' atlot mes preguntadó del mon.

—Ascoltau gara qu' ha vengut en *Vaylent*, vendrá també es fiy de mestre Nofre?

—Ah, fiyet, ets fiys des Nofres sòls los destituex una bala ó es vomit!

—Voldría sebre perque en *Vaylent* no ha predicat tant aquí com á Barcelona; es diaris deyen qu' allá hey feya tants de sermons...

—¡Es diaris...! Es diaris *han predicat* més qu' ell.

—Y ell aquí es quatre mots qu' ha dits los ha *enflocats* en mallorquí.

—Per axò s' es fet simpátich.

—¿Hem vist unes donetes que ploraven?

—Ay, Cuanito!... ¡Son mares qu' añoran als seus fills

—¿Aquells dos señós perquè disputaven tan fort?

—Un era Veyleriste, y s' altre antiveyleriste.

—No hu entench.

—Ni t' importa.

—¿Y ningú, dins Mallorca, sab fe archs de *triunfo*?

—Perque ho dius?

—Perque han venguts catalans...

—¡Ah! jo te diré: axò obeix á certes *lleys proteccionistes*.

—Tampoch ho entench.

—Ni ho entendrás fins qu' á forsa de rodá á sa sini hajes romput tots es *cadufos*.

—Dihuen qu' uns li fan xacota á n' en *Vaylent* y altres...

—Fiet, axò es el mon: mentres á una banda repican á un altra tocan de mort.

Veurás iluminat un cassino des Born y sudevant...

—¿Un altre de apagat?

—¡Angela María!

—Y vos de quins sou?

—D'es de canostra; perque estich convensut que sa *pulítica* es una mala bèstia.

—Idó, mon pare, jo no vuy essê *pulitich*.

—Sies sempre, fiy meu, homo de bé, á carta cabal; no t' afiquis may en *quinientos*; llevat es capell devant ets homos honrats; *mans-belles* per aplaudí als mallorquins ilustres *sien des coló que sien*, mentres pertenesquin á sa cofradía dels qui van á missa y combreguin á lo catòlic; y si un dia te veus á ser *cosa grossa* ó de la Sala ó de sa Diputació ó de cualsevol banda, no vulgues per res del mon, fé una *planxa*: ton pare no te deixará possessions; però sí, bona educació y mallorquinisme.

—Mon pare, voldreu qu' es cap-vespre anem á visita es General?

—¿Creus tú qu' un bossí de fusté puga...

—Si en *Vaylent* es un bon mallorquí... prou.

Així fou: tothom tengué dret á doná maneta al General Weyler.

Doneta hey hagué, que no sabent lo que se diu á un General, li enflocá aquesta: qu' el veijem á la Santa Glòria.

Y heu digué beníssim, perque ses glorias d' aquest mon son fum de formatjada.

BRAULIO.

A MARÍA

Señora del cielo,
Yo tengo un antojo;
Si á mucho me atrevo,
Perdona mi arrojo.

Tu solio rodean
Mil ángeles bellos:
Yo quisiera, Madre,
Ser cual uno de ellos.

Quisiera cernirme
Junto á tí en las nubes,
Mesclándome al coro
De lindos querubines.

Unir mis amores
A los suyos quiero.
Que me lo concedas,
Reina, de ti espero.

Mi voz pobrecilla,
Pues eres mi encanto,
De los angelillos
Se una al dulce canto.

¡Por entre sus filas,
Mi amor de embeleso
En el pié divino
Llegue á darte un beso!.....

M. T.

Propaganda católica

Entre altras moltas publicacions periódiques, que surten á llum dins Barcelona, creim dever nostre recomanar les següents:

Revista Popular.—Setmanari ilustrat que ha una mala fí d' anys dona á llum el prevere Sardá y Salvany. Es una publicació popularíssima, de moltes pàgines y variat texto. No més costa sis pessetes cada any.

El Amigo del obrero.—Setmanari dedicat á les classes productores.—Sol dur articles cièntifichs y sobre arts y manufactures; á més de sa crònica del moviment social, á Espanya y al extrangers. Costa tres pessetas en tot l' any.

Lo Missatger del Sagrat Cor de Jesus.—Revista mensual del Apostolat de l' oració—2 pessetes cad' any.

Hoja Dominical.—Setmanari castellà, molt util per propaganda baratíssima; pues per una pesseta en donan cent exemplars. Lo mateix que del MALLORCA DOMINICAL. ¿Qui, per tan poch diner, no fá cent llimosnes espirituals?

Repertorio de Buenas Lecturas.—Revista mensual fundada á fí de replegar els esforços del homos de bona voluntat, que plaïen sa funesta propaganda d' ideas destructoras de tota creència y de tota moral que se fa per mèdi de la imprenta.—Sol contenir compendiat tot lo bò y millor que se publica actualment dins y fora d' Espanya. S' en publican nou números cad' any, amb 62 pàgines y no més costa mitja pesseta cada un, Lo recomanam, especialment á les personnes instruides.

Lectura Popular.—Setmanari que ha 15 anys se publica á Orihuela, Es d' estil alegre, però fér á nes viu. Vé á sortir á un cèntim de pesseta cada número; y posa figurètxas.

¡D' aquesta casta de periodichs necessita es poble!

D E U

Si pera *Deu* amb *Deu* mos disponem,
Homes de *Deu*, sens *Deu* ¿què imaginam?
Y si la porta es *Deu*, y á *Deu* anam,
A *Deu*, que es Llum, sens *Deu* com l' ateñêm?

Si el mèdi es *Deu*, y á *Deu* per fí volem,
Y auxili es *Deu*, y á *Deu* necessitam,
Digáume: ¿perquè á *Deu* sens *Deu* cercam?
¿Pensau que á *Deu* sens *Deu* lo trobarêm?

Ompliu de *Deu*, per *Deu* vostres entrañes,
Que si les toca *Deu*, de *Deu* regides,
Farán de *Deu* per *Deu* coses extrañes;

Y si per *Deu* no van á *Deu* unides
Serán á *Deu*, sens *Deu* vostres fassañes,
Mancantlos *Deu*, per *Deu* sempre avorrides.

(Traducció del Devociónari espiritual d' Amberg.)

S' ORACIÓ DOMINICAL

Sembla mentida que l' poble de Mallorca diga tants de desbarats com diu parlant sa pròpia llengua. Y en cara sembla més mentida que no s' haji advertit y procurat corretgirhó.

Per prova, basta transcriure s' *Oració* per escel-lencia axí com la diuen no sols ses donetes y els infantons que cantan á costura, sino qualche beata que sab bé de cò es devacionari, y moltes señolettes empiulades que escriuen en castellá y en francès. Dels homes no 'n parlam, per que, desgraciadament, la major part sols mestegan el Pare-nostro cuant arriban á temps á sa derrera decena á un rosari de mòrt..., per compromís.

Veis aquí es seragay que amollan ab sa més devota intenció; advertint que ses paraules cursives están mal pronunciades y ses entre parèntesis hey son per demés.

«*Pari nostro (vos) que estau en (tot) lo cèl, siga sanctificat el vostro sant nom. Venga á nosotros el vostro sant reyne. Fassa la vostra (divina) voluntat, exint la terra com sofá 'n lo cèl.—(Del nostre pa de cada dia daumolos Señó el dia d' avuy, y perdonau mos ses nostres culpes, axí com noltros perdonam á nostros deutós. Y no permeteu (Señó) que noltros quehiguem en (ninguna) tentació antes alliberau mos, (Señó) de tot mal. Amen. (Jesus).*».

No serà per demés qu' el posem ara, traduhit, mot per mot, del llatí, tal com s' estampá en lo Sínodo celebrat y presidit á Mallorca, p' el Bisbe Santander, l' any 1636.

«Pare nostre, qui estau en los céls.

Sia sanctificat lo vostre nom.

Venga en nosaltres lo vostre Regne.

Faces la vostra voluntat, axí en la terra com en lo cèl.

Lo nostre pa de cada dia, donaulons vuy.

Y perdonau mos los nostres deutes, axí com nosaltres los perdonam á nostres deutors.

Y no permeteu que nosaltres caygam en la tentació.

Ans deslliuraunos de qualsevol mal. Amen.»

No pretenim que vuy en dia s' haja de resar amb aquesta forma; però si tal com lo redactá el bisbe Nadal y com se troba á ses *doctrines* aprovades per sos successors.

Mos agradaría saber cuants d' alumnos de primer any des *Siminari* son escapassos de dirló y de escriure l' com correspòn.

M. LL.

Dependencia humana

El hombre no es menos dependiente que todos los demás seres de la creación, que el insecto que se arrastra en el polvo á sus pies, porque no es su principio y el fin de sí mismo. No hay duda que se diferencia de aquellos otros seres eminentemente en que es libre; pero en su misma libertad se halla escrita su dependencia, porque es responsable y no puede librarse de la suprema autoridad que es su principio, sino para volver á entrar bajo la eterna justicia que es su fin.

(Augusto Nicolás.)

CUENTECILLO

Visitando un muchado el cementerio

Iba leyendo pensativo y serio

Las varias inscripciones

En sarcófagos, tumbas y panteones.

...Aquí yace el heróico... Aquí reposa
Mi incomparable esposa...

La virtud de don Tal aquí se enciera

Los restos cubre aquí la humilde tierra
Del artista que está en la fama vivo...»

El muchado se queda pensativo

Y pregunta al pasar breves instantes:

—Papá, ¿dónde se entierra á los tunantes?

ENVINAGRAT Y RONXETES

Va per tres ó quatre vegades que el suscriptors forans se quexan de no rebrer amb regularitat el nostre Setmanari,—Sabem que qualche pich els Cartérs n' han extraviat exemplars per devés Calviá..... y Voldriam que no tornás succehir. Si lo volen rebre de franch axi mateix los ho enviarem, que l' damauin á S' Administració, y no l' haurán de prendre als qui l' han pagat. ¿Estám?....

* *

MALLORCA, gracies á *Deu* y als seus constants suscriptors, s' apareya per acabar el prime tom que contendrá 53 *evangèlis dominicals*, es dir, una colecció digne de guardarse per enseñansa dels qui no tenen altre mèdi dascoltar sermonets. Acabat el Decembre en ferem toms complets dels números que quedan á 6 pessetes cada un; y, per tant no responem de poder servir números tots-sols

Els suscriptors que tenguin satisfet tot l' any rebrán un petit *calendari* per-a Festes.

Y axò vol dir que es hora de passar contes.

* *

Consumatum est. Dimecres passat sa mica de Junta municipal de Palma, en 2.ª convocatoria, aprova es projecte d' empréstit per fer es Mercat nou. Sols D. Juan Mayol Regidor s' hi oposá, duguent sa vertadera representació de l' opinió pública..... que amb aquest assunto com en molts d' altres no se manifesta axí com convendria.

Y endavant ses atxes de La Sala, es dir, els deutes.